

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De libris sacris de Ordine Prophetarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

Darius cognomento *Nothus*, decimus Persarum Rex, regnavit annis vnde viginti, quemadmodum Eusebius, & Contractus opinantur. Clemens vero Alexandrinus existimat, eum regnasse annis octo. Huius Regis, & sequentium vsq; ad Magnū Alexandrum meminit Tertullianus in *l. adversus Iudaeos, cap. de passione Christi*. ab eius primo anno deducens Danielis Hebdomades, ut quod à Daniele scriptum est *cap. 9.* in primo anno sub Dario filio Assueri ex semine Medorum, de hoc Dario, sit authore Tertulliano intelligendum, quod à divi Hieronymi interpretatione omnino est alienū, etenim is hæc verba Danielis intellexit de Dario Medo, qui cum Cyro primo Assyriorum evertit imperiū. Sed & de initio adsumendo ad Danielis Hebdomades præter Hieronymum, & Eusebium *li. 8. de demonstratione Euang. ca. 2.* legendi sunt Io. Zonaras in *1. Annalium Tomo. 10.* Driedo *de dogmatib. eccl. li. 3. ca. 15. quarta eius parte.* & Io. Lucidus *li. 7. de emendat. tempo. c. 3.* & Petrus Galatinus *li. 4. c. 14. & seq.* Hunc vero Darium Nothum, filium fuisse Artaxerxis Longimani præter alios Thucydides fateri videtur *li. 8.* Et Paulānus id expressim asseuerat posteriori Eliacorum. Scribit & Seuerus Sulpicius *li. 2. Sacr. histor.* hunc Darium regnasse annis vnde viginti, dictumque fuisse Ochum, eo tamen in loco Nothū legendum esse censco.

Artaxerxes cognomento *Mnemon*, Darii, & Parisatidis filius annis quadraginta Persarum imperium habuit, secundum Eusebium, Contractū, & Tertullianum in *d. capit. de passione Christi*. Iordanem, & alios. At Clemens Alex. eum scribit regnasse annis duobus, & quadraginta. Plutarcho vero auctore, qui eius vitā Græce scripsit, regnavit annis sexaginta duobus. Sed & eius meminisse videtur Iosephus *li. 1. c. 7.*

Artaxerxes Ochus patri successit, sexque & viginti annis regnavit, authoribus Eusebio, & Contracto. Tertullianus vero scribit Deinde Rex Ochus, qui & Cyrus, regnavit annis quatuor, & viginti, huius item meminere Iustinus *l. 10.* & Plutarchus in *Artaxerxe*, fuitq; duodecimus Persarū Rex.

Artes, Ochi filius, decimus tertius Persarum Rex, regnavit, annis quatuor, secundum Eusebium, Iordanem, & Contractum. Clemens Alexan. cum Perfidis Regum ordinem, & successorem scriberet, post Artaxerxem Mnemona inquit, Artes vel Ochus tres annos, omisitque Artaxerxem Ochum, eius filium Arsem fuisse constat, ex Arriano *li. 2.* Tertullianus autem ita scribit, Argus anno vno, tractans de hoc Rege, vnde fortassis legendum Artes anno vno.

Darius, Persani filius decimus quartus Persarum Rex, & is quidem vltimus regnavit annis sex, authoribus Eusebio, Iordanē & Contracto. Huius meminit Plutarchus, Arrianus, Qu. Curtius, & omnes, qui res Alexand. Magni memorat tradiderunt. Nam ab ipso Alexandro. Darius hic victus fuit, imperioque priuatus. Præter hoc & Darii Iosephus meminit *li. 14. 7. & 8.* de quo Tertullia. scribit, & Darius Melas nominatus annis duobus, & viginti. Constat vero iuxta hanc Regum, & temporis rationem Persarum in Asia imperium ex ducentis ac triginta annis. Eandem temporis rationē, ut opinor, ex Eusebio Adon assumpsit & securus est.

Ex his poterit Lector observare, maximum esse discrimen inter Græcorum tantum historicorum, sed & Theologorum Chronologia, & eam, que ex Metasthene, ac Philone à Driedonio, Anthonio, & Lucido traditur. Verum apud me maxima est Platonis fides, qui nec de re admodum sibi incognita, nec insigniter antiqua, quod paulo ante eo retulimus, scripsit, ut interim missas faciam eius ætatis auctores, quippe qui tanti æstimum Platonis testimoniū, ut multorum loco propter eius integritatem illum citare decreuerim; [Sed & D. Hieronymus in *ca. 4. Ezechiel. & iu. cap. 7. Daniel.* eandem seriem regum Persarum probat. Et post alios diligenter satis Reiner. *li. de familiis, Monarchia secunda.*] quo fit, satis esse dubiam eam opinionem, quam in cōnumerandis Persarum Regibus ex Philone, & Metasthene quidam secuti fuerunt.

Machabæorum libri duo. Horum primum Hebraicum legi, secundum vero Græcum, testis est Hieronymus in Prologo Galeato. vterque omittitur à Melitone Sardiensi apud Eusebium *de hist. eccl. li. 4. c. 16.* & Nicephorum *li. 4. c. 10.* Diuus August. *de Civit. Dei, li. 18. cap. 36.* de his libris ita scribit, in quibus sunt & Machabæorum libri, quos non Iudæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet, propter quorundam martyrum passionem vehementes, atque mirabiles, qui antequam

Christus venisset in carnem, vsque ad mortē pro lege Deī certauerunt, & mala grauisima, atque horribila perterunt. Hæc August. Origenes apud Eusebium *li. 6. eccl. hist. ca. 25.* & Nicephorum *li. 5. c. 16.* cum libros veteris testamenti libri Machabæorum, qui apud eos inscribuntur Sarbeth, Sabaniel. Ab ecclesia vero, quamuis in Cōcilio Laodiceno fuerint hi libri omīsi, recepti fuerē tres de rebus Machabæorum libri, per Clementem in generali Synodo Tridentina, & ab Innocentio Papa primo ad Exuperium Thololanū Episcopum. Sed & Isidorus *li. 6. Etym. c. 2.* scribit eos libros ab Ecclesia receptos fuisse. idq; ipse & Augustinus ante Cōciliū Florentinū & Tridentinū testati sunt, quæ ratione de his duobus libris Machabæorū disputandum nō est, reliqui libri, quos meminit Hieron. aduersus Pelagianos. Eius vero titulus est de imperatrice ratione, in quo graphice Martyriū Machabæorū Iosephus describit. Atq; hæc de Machabæorum libris, quos nō Canonicos, sed ecclesiasticos censeri, asseuerat Rufinus in expositione Symboli. In primo Concilio Tomo apud Gelasium legitur hoc in loco, Machabæorum liber vnus. Sed & de duobus libris ab Ecclesia receptis multa tradit Ambrosius Catharinus aduersus Caictanum, *lib. 1.*

De ordine Prophetarum ex eodem Gelasio apud Burchardum.

Esaiæ liber vnus. Hieremie cum Cinoth, id est, Lamentationibus suis liber vnus. Ezechielis liber vnus. Danielis liber vnus. Osee liber vnus. Amos liber vnus. Michæa liber vnus. Ioel liber vnus. Abaiæ liber vnus. Iona liber vnus. Naum liber vnus. Abachuch liber vnus. Sophonia liber vnus. Agga liber vnus. Zacharia liber vnus. Malachia liber vnus.

Hic ordo Prophetarum eodem modo traditur in primo conciliorum Tomo ex Gelasio. Sed & idem seruatur in Cōcilio Laodiceno, Florentino item, ac Tridentino. In Canonibus Apostolorum, & in Concilio Carthaginensi, apud Origenem & Meletonem, ac denique apud Rufinum in expositione Symboli tantū recipitur duodecim Prophetarum scriptura tacitis eorum nominibus, expressim tamen nominatis quatuor maioribus Prophetis Elia, Hieremia, Ezechiele, & Daniele.

Hieremie, cum Cinoth, id est, Lamentationibus suis, liber vnus. Ab Origene liber hic ita inter Canonicos numeratur, Hieremias cum Threnis, & Epistola meminit & Cinoth in prologo Galeato Hieronymus subindicans, & eum librum ab Hebræis inter canonicos censeri.

Danielis liber vnus. De historia Susannæ, de Hymno trium puerorum, de historia Draconis Belis, olim fuit equeidem controuersia, an haberent parem authoritatē cum religio volumine Danielis, cū & Hieronymus in præfatione scribat, hæc tria nō haberi apud Hebræos, & de Susannæ historia Origenes respondens Africano, qui ad eum scripserat, eam esse adulterinam, & à Daniele reiciendam, ostendit nō illegitimam sed germanam potius esse scripturam, quæ plurimum afferat utilitatis, authoribus Eusebio *li. 6. cap. 31. de Eccl. hist.* Nicephoro *li. 5. c. 21.* Suida in *diuisione, Africanus.* Eandem Susannæ historiam recepit, & recipiendam esse censet Cyrillus *in li. 1. in Leuiticum.* Verum de Hymno trium puerorum in Concilio Toletano *4. cap. 13.* dicitur, eum in tota ecclesia celebrari. Denique de his tribus, quamuis olim non fuerint in Canone, tamē propter authoritatem septuaginta interpretum, & Sanctorum, doctorumque virorū, qui post Christum statim ab initio nascentis ecclesie vsi fuerē testimonio ex huiusmodi scripturis, asseuerandū est eas ecclesiam recepisse, ut publice legantur, non tamen ut parem habeant authoritatem ad demonstranda ea, quæ sunt fidei cum his libris, qui Canonici dicuntur, quemadmodum Io. Driedo censet *lib. 1. de Dogmatibus Eccl. part. vii.*

Baruch liber. quia non legitur apud Hebræos, teste Hieronymo, in præfatione in Hieremiam, ab Origene, eodem Hieronymo, Rufino, Meletone Sardinensi, Augustino, & alii omīssus est, nec palam Ecclesia eum recipit, vsque ad Synodum Florentinam, quæ & post eam Tridentina scripturam hanc receperunt. Atque ideo non est controuersendum,

tendum an Canonica sit, cum ecclesia Catholica illam in Canonem receperit. Fuit autem Baruch Hieremiz notarius, & idem Hieronymus scribit ex ca. 32. Hieremia.

Ordo librorum * noui Testamenti, quos vniuersalis ecclesia obseruat, ex Gelasio apud Burchardum.

Euangeliorum libri quatuor, secundum Mattheum liber vnus. Secundum Marcum liber vnus. Secundum Lucam liber vnus. Secundum Iohannem liber vnus. Actus Apostolorum. Epistola Pauli, numero quatuordecim. ad Romanos epistola vna. ad Corinthios epistole due. ad Galatas epistola vna. ad Ephesos epistola vna. ad Philippenses epistola vna. ad Colossenses epistola vna. ad Thessalonicenses epistola due. ad Timotheum epistola dua. ad Titum epistola vna. ad Philemonem epistola vna. ad Hebraeos epistola vna. Apocryphis Iohannis liber vnus. Petri Apostoli epistole due. Iacobi Apostoli epistola vna. Iohannis Apostoli epistole tres. Iuda Zeloti Apostoli epistola vna. Hæc item hiera extat ex Gelasio in primo Concilio Romano. Hæc vero libri omnes recepti sunt, & in Concilio Carthaginiensi tertio in Florentino, & deinde in Tridentino. Sed & olim à Clemente in Canonibus Apostolorum in Canonem recepti fuere omnes præter Apocalypsim, quam Clementis omisit. Concilium vero Laodicenum Iohannis item Apocalypsim omittit, recipit tamen actus Apostolorum, quod paulo post tractabimus.

Secundum Marcum liber vnus. Hoc Euangelium Marcum scripsit dicente Petro, testis est Origenes apud Eusebium li. 6. cap. 25. & Nicephorum li. 5. ca. 16. idem Eusebius hoc asserit li. 2. cap. 14. & li. 3. ca. vltim. & li. 6. ca. 13. & li. 5. ca. 8. id. li. 3. De demonstratione euangelica, ca. 5. Rufinus Nicephorus li. 2. ca. 45. & cap. 15. idem ex Clemente Alexandrino li. 4. cap. 33. Nam & Petrus in epistola Marcum filium vocat. Salutatio, inquit, in Babylone electa, aut ecclesia, quæ in Babylone est, & Marcus filius meus. Sed & Hieronymus Marcum Petri interpretè appellat in li. de scripto. eccle. & quamuis teste Hieronymo in epistola ad Edibiam, qu. 3. olim à quibusdam non fuerit receptum vltimum caput huius Euangelii, ecclesia tamen illud, sicut & alia vt canonicè recipit, nec est hac de re dubitandum, siquidem à Latinis & Græcis scriptoribus ecclesiasticis inter Canonicas Scripturas connumeratur. Quod aduersus Caietanum li. 1. tradit Ambrosius Catharinus.

Secundum Lucam liber vnus. Scribit Eusebius li. 3. cap. 24. eccles. huiusmodi hoc Euangelium scripsisse adiutur colloquio, cōnectu, & familiari consuetudine Pauli, cæterorumque Apostolorum, idem tradit Nicephorus li. 2. ca. 45. sed & Origenes paulo ante citatus apud eosdem asseruit, hoc Euangelium à Paulo laudatum fuisse, idque Paulum gentibus scribi curauisse, vt tandem vere idem Nicephorus scripsit in li. 4. 5. Lucam Euangelium iussu composuisse. Sed & Pauli ministerum Lucam appellat Ireneus apud Eusebium li. 6. eccles. li. 4. 8.

Secundum Iohannem liber vnus. Hoc Euangelium Iohannes Apostolus scripsit ea ex causa, quod publicatis trium Euangelistarum libris, quos & ipse Iohannes recipidos esse censuit, fidem illis veritatis attestatus, desiderari tamen in eis quadam dixit, quæ Saluator noiter initio prædicationis gessisset. Et enim tres illi res tantummodo Christi à vinculis Iohannis exoriri multa omiserunt, quæ Iohannis vincula præcesserunt, quæ tamen in Euangelio suum Iohannes retulit, secundum Eusebium li. 3. eccles. li. 3. ca. 24. & Nicephorum li. 2. ca. 45. Hæc præterea quia Iohannes animaduertisset, quod ab aliis Euangelis corporalia satis essent exposita, diuino spiritu vehementius agitata spiritualia & quæ Theologie. atque diuinitatis propria sunt, accurate protulit, & suū Euangelium composuit. Quod ex Clemente Alexandrino adnotarunt Nicephorus li. 4. ca. 33. & Euseb. li. 6. ca. 14. idem ipse scripsit in li. 3. ca. 24. Denique hoc priuilegium scriptum fuit ad euertendas Ebionitarum, & Cherinthorum hæreses, quarum passim veteres Theologi meminere, idque Hieronymus tradit in ipsius Iohannis vita. commemorat Nicephorus li. 3. o. hyst. eccles. ca. 33. tempore Iuliani Imperatoris in præcon quodam sub templi Hierosolymitani fundamentis librum Euangelii secundum Iohannem inuentum fuisse. Cæterum de historia mulieris adulteræ quæ capit. 3. Iohannis traditur, dubitarunt olim quidam, auctore Hieronymo ad h. 2. aduersus Pelagianos, ex eo quod in plerisque exemplaribus Græcis ea non contineretur. Ecclesia tamen caput hoc Iohannis, & historiam istam pari autoritate, vt

& alia ipsius Euangelii capita recepit. Nam & Ambrosius in epist. ad Studium, semper in ecclesia decantatam fuisse testatur. Quo fit vt audacter nimis Caiet. asseruerit nõ esse authenticam primam partem capit. 8. apud Iohannem, nec eiusdem autoritatis, cuius & reliquum Euangelium. Cui opinioni & Synodus Tridentina refragatur.

Ad Hebræos epistola vna. Hanc epistolam canonicam esse, & ad eodem Apostolo Paulo scripta fuisse, constat testimonio ecclesiæ, & summorum Pontificum. Hoc etenim titulo, & nomine inter Canonicos libros adnumeratur in canonibus Apostolorum, in conciliis Laodiceno, Carthaginiensi tertio, Florentino & Tridentino. Ab Innocentio Papa primo. Ad Exuperium Tolosanum Episcopum à Gelasio primo, cuius responsum interpretatur Gregor. Nazianzeno in eo carmine, quod de libris sacris scriptis. Et à Cyrillo Hierosolymitano in Catechesi. 4. Eandem epistolam à Paulo scriptam fuisse, & à Luca ex Hebræo in Græcam linguam translata, testis est Clemens Alexandrinus apud Eusebium li. 6. hystor. eccles. cap. 14. & Nicephorum li. 4. cap. 33. Origenes item, quamuis de auctore primum dubitauerit, fatetur tamen, eius epistolæ sententias Pauli Apostoli esse, & merito, nõ equidem frustra, nec temere, veteres eam Paulo adscripsisse. Et subdit vel à Clemente primo Pontifice, vel Pauli Apost. dictis eam editam ac transcriptam esse, sicuti ex eodem Origene referunt Eusebius li. 6. eccles. hyst. ca. 25. & Nicephorus li. 5. cap. 16. idem vero Euseb. li. 3. cap. 37. & Nicephorus li. 2. cap. vlt. ex testimonio Clementis Papæ primi hanc ad Hebræos epist. Pauli Apostoli esse censent. Idem censura Parisiensis ex Damasceno, Athanasio, Chrysostomo, Theophylacto, & Ilidoro probat, quemadmodum traditur à Claudio Guillando super eandem epistolam. Et ab Ambrosio Catharino li. 1. contra Caietan. Nec ipse video, qua ratione absque temerariæ, & suspectæ opinionis labe possit tot concilia, tot Theologorum decreta, & sententias dubitare quis possit, an hæc epistola canonica sit, & an eius author fuerit diuus Paulus, vt dubitat Caiet. scribens. non posse ex huius epistolæ autoritate definire, si quod dubium in fide Catholica emerferit, quod temerarium est, licet olim dubitauerit Hieronymus, & Caius quidem nagauerit, eam esse Pauli, vt commemorat Nicephorus li. 4. ca. 34. post Eusebium li. 6. ca. 21. quo teste li. 3. ca. 3. & alii olim dubitarunt de huius epistolæ auctore.

Apocalypsis Iohannis liber vnus. Rursus & hunc librum esse Canonicum, & ab Apostolo Iohanne scriptum, non est nunc dubitandum, siquidem ab ecclesia hæc controuersia definita est in concilio Carthaginiensi tertio, Florentino item & Tridentino, à Gelasio, & Innocentio summis Pontificibus, vt impium sit hac de re dubitare. Nam & in concilio Tolosano 4. ca. 16. excommunicationis pœna inducitur ei, qui hunc librum, eiusque autoritatem non receperit, præmittiturque ibidem præscriptum esse à multis conciliis, & summorum Pontificum decretis librum istum Io. esse Apost. & quauis olim fuerit hac de re à quibusdam dubitatum, nempe à Dionysio Alexandrino Episcopo, authoribus Eusebio eccles. hyst. li. 7. ca. 25. & Nicephoro li. 6. ca. 22. & seq. tamen idem Euseb. li. 6. ca. 26. & Nicephorus li. 5. ca. 16. ex Origenis testimonio, & ex Ireneo, Euseb. li. 3. ca. 18. & Nicephorus li. 3. ca. 9. ex Iustino Martyre in dialogo cum Tryphone Iudeo, Euseb. li. 4. ca. 18. & Nicephorus li. 4. hunc librum esse Iohannis Apostoli constanter asseruerunt. idem scripsit Euseb. li. 3. ca. 24. tamen meminit controuersia, quæ tunc tractabatur de eiusdem libri auctore, & autoritate, Rufinus itè in expositione symboli, Ilidorus, & plerique alij communem ecclesiæ definitionem, ac traditionem sequuti librum istum inter Canonicos adnumerant. & Hiero. de script. eccles. tradit Ioan. Apost. sub Domitiani persecutione in insulam Pathmum relegatum Apocalypsim scripsisse. idem tradidere Eusebius in Chronicis, & li. 3. eccles. hystor. ca. 18. & Nicephorus cap. 9. vt mirum non sit Clementem Papam huius libri in Canonibus Apostolorum non meminisse, quum & is eo tempore summum Pontificatum Romæ obtineret, & fortassis nullam eius habuerit cognitionem. Obiit enim Clemens eo tempore quo Traianus Cæsar imperare cepit. meminit tamè Clemens Euangelij Iohannis, quod is Ephesi multo ante Apocalypsim scripsit. Concilium autem Laodicenum etiam omisit Apocalypsim, sed non est modo de ea re disputandum, cum sit satis librum istum, & olim, & hodie ab ecclesia inter Canonicos receptum fuisse.

Petri